

Recension i Tidningen Hästen

Så enkelt och så betydelsefullt! Så hanterar du hästen.

Det är få hästböcker som omedelbart inspirerar och ger handfasta råd om hästhantering. Sven Forsströms senaste bok "Horsemanship från grunden" är en sådan bok som man önskar att alla som sysslar med hästar tar sig tid att läsa. Och LÄR sig av. Såväl hästar som människor har allt att vinna på att varje hästägare förstår det enkla i Forsströms förklaringar, som samtidigt är så betydelsefullt!

Det viktigaste som Sven Forsström förmedlar är att vi ska sluta med att skrika åt, slå och skrämma våra hästar. Det leder inte till lydnad, utan till rädsla hos hästen. En rädd häst lär sig inte. Man kan bara försvaga ett oönskat beteende med bestraffning, men inte förstärka ett önskat beteende.

Sven Forsström erkänner att bestraffning nog kan behövas ibland, men att det är klart begränsat som utbildningsmetod. Förklaringen till det är att bestraffning leder till smärta som i sin tur utlöser rädsla. En rädd häst följer sin instinkt att fly. Flykten är den starkaste instinkten hos hästen och det är den som vi har att arbeta med.

Otåliga och oförstående

Som hästägare är vi oftast otåliga och oförstående. Vi ger oss inte tid att betrakta hästen och dess kroppsspråk. Hästarna förstår inte vad vi säger till dem. De hör att vi säger något och förstår tonläget, men ordens innebörd är fullkomligt innehållslösa. Därför råder Forsström läsaren att vara tyst tillsammans med hästen.

Visst kan man använda röstkommandon, men att oupphörligt prata med hästen – helt ägna sig åt att prata med sina medryttare, innebär att man inte har fokus på hästen. Då missar man de tecken och det kroppsspråk som hästen förmedlar. Hästar är nämligen mästare på att tolka kroppsspråk, både vårt och hästarnas eget. Ställ dig vid hagen och studera hästarna! Se hur de interagerar med varandra. Det kan vara ett par öron som snabbt fälls bakåt. Ett huvud som ser ut att vilja nypa någon i skinnet. Ett par steg som tas åt ett visst håll. Och vad blir resultatet? Jo, den andra hästen flyttar på sig. De här små tecknen talade om något som är av största betydelse för hästen; rangordningen.

Den viktiga rangordningen

För att kunna samarbeta med hästen måste den uppleva att du är ranghögre än den. Det behöver inte innebära att du ska slå eller dominera hästen på ett elakt sätt. Det fungerar inte. Däremot kan du visa din ranghöghet genom att flytta hästen.

Att flytta varandra i flocken visar var på rangskalan man står. Hästarnas rang kan variera. Vissa har högre rang vid vattnet, vid saltstenen, när de ska gå ut eller in. Hästflocken kan också förändras genom att man tar bort en häst ur hagen. Då måste rangordningen gås igenom, en av "spelarna" har lämnat planen. Det här är en ständigt pågående interaktion – som ett samtal hästar emellan – och som skapar stabilitet. Att du som ska hantera din häst är ranghögre gentemot hästen är förutsättningen för att hästen ska följa dig, lyssna till dig och visa dig respekt.

Flytta hästen i sidled

Och att visa sin ranghöghet – enligt Forsströms bok – är så enkelt och "basic" att man undrar varför många av oss inte har kommit på det själva. Genom att flytta undan hästen, hela hästen eller bara bakkdelen eller frambdelen, visar man vem som bestämmer. I Sven Forsströms bok finns det många enkla förklaringar och övningar. Dels från marken, där man alltid ska börja sitt samarbete med hästen, men också från sadeln. Många kan ha god kontakt och hantering med sin häst när man är på marken, men väl uppe i sadeln så har förutsättningarna förändrats och hästen har inte samma uppfattning om vem som ska följa vem. Då måste man även härifrån kunna påverka sin häst och visa vem som bestämmer.

Böj hästens hals

En häst som man inte kan hantera kan bli farlig. Vi själva kan aldrig med egen kraft hålla emot hästen. Den är starkare än vi, därför måste hästen inse att genom rangordningen så är det föraren eller ryttaren som gäller och den som den ska kunna lita på.

De enkla dominansövningarna går ut på att böja hästen hals. Eftersom våra hästar behöver lära sig allt från båda sidor, de är så kallat tvåsidiga, så räcker det inte med att lära hästen från ena sidan. Leder man alltid hästen från ena sidan, så får man svårigheter att byta sida när det behövs. Det gör till och med hästen stel i ena sidan om man bara hanterar den från ett håll.

Den viktiga eftergiften

Nästa övning är att flytta hästens bakdel. Det kan man enkelt göra med att hålla i grimskafte och peta mot hästens sida. Så snart den flyttar sig, ska man släppa efter på trycket. Det vill säga man ger EFTERGIFT, något som ständigt används i arbetet med hästar.

Att dominera hästen kan man också göra genom att låta den backa. Vill man visa hästen att det är jag som bestämmer, så låt den backa några steg.

Övning i att ledas i grimskafte

Att hästen är lätt att leda i grimma och grimskafte är A och O, menar Sven Forsström. Ändå så tycker många hästmänniskor att det inte är så viktigt att lära hästen att ledas i grimma. Forsström drar

likheten mellan träningen av hundar, där man lägger stor vikt vid koppelträning. Man har allt att vinna på att hästen kan ledas. Samtidigt ska man också lära hästen att inte kliva in på människans personliga område. En häst som trampar upp i en människa, visar att den själv har högre rang än föraren. Att slå till en häst då, leder inte till ömsesidig respekt, däremot att ta till de enkla och mjuka metoderna att flytta hästen ger resultat som hästen förstår.

Det egna kroppsspråket

Sven Forsström förklarar hur hästen ser på sin ägare. Han tar ett exempel när den som leder en häst tidigare har blivit trampad på högerfoten. Då håller man sig lite undan från hästen när man leder den för att skydda foten. Man kanske dessutom linkar och håller kroppen lite böjd ifrån hästen. Det här uppfattar den som om man flyttar sig för den och upplever sig då som ranghög i förhållande till människan. Räta på kroppen, se till att hästen inte går in på dig genom att skaka i grimskäftet.

Helst ska man inte ha en tung karbinhake som kan skada hästen i ganascherna när man skakar i grimskäftet. Man kan också ha ett längre ledrep, gärna 4,5 m långt. Så har man möjlighet att hålla hästen ifrån sig under olika övningar. Man kan svänga med repänden mot hästens bakdel, så att den flyttar sig.

Som "schwischet" från svansen

Hästen är ju uppmärksam på kroppsspråket. Det innebär att det är enkelt att fösa undan hästar som man tycker kommer för nära eller som ska flyttas i en hage. Ta bara grimskäftet och sväng det som en hästsvans. Hästen fattar direkt att den ska flytta sig och det hela går att genomföra utan att hästen blir rädd eller att man behöver slå den eller använda piska. Tränger sig hästen för nära om man till exempel står inne i hagen peta på hästens bod och be den flytta sig bakåt. Det behövs inga stora krafter. En häst som kan känna en flugas promenad på skinnet behöver inga piskrapp för att lyda. När man petat på den flera gånger och den förstått att den ska backa, kan det räcka med att bara peka med fingrarna, så förstår hästen att den ska flytta sig. Man får magiska fingrar och de är det enda som är magiskt med horsemanship, menar Forsström. Resten är vettig hantering.

Okomplicerade övningar

Sven Forsströms bok är fylld med lätta okomplicerade övningar som stärker samarbetet mellan häst och människa. Han är också noga med att vi förstår att vi måste ge hästen tid att lära känna sin omgivning, sina hästkompisar, sina människor och det vi vill att den ska göra. Tålmod och omtanke om hästen genomsyrar de här enkla men effektiva metoderna. Många av dem har vi gjort, vi som gått på ridskola. Men vi har inte förstått hela innebörden av dem. Det gäller skänkelvikningar, öppna och sluta samt framdels- och bakdelsvändningar, volter och serpentiner. Vi har gjort dem för att lösgöra hästen, men i och med att vi förflyttar hästen, dominerar vi den också och visar den att det är vi som bestämmer över hästen. Och en nöjd och lycklig häst lyder instruktionerna, för den är trygg och vet vad man vill att den ska göra. Så snart hästen gör rätt får den den viktiga eftergiften, som ska ges omedelbart hästen gjort rätt. Inte tre sekunder efter att det rätta beteendet har visats, utan OMEDELBART. Tajming (att belöna i exakt rätt ögonblick) är något som vi måste bli bra på, för att hästen ska få den belöningen den förtjänar när den utför det beteende vi ber den om.

Handmata inte hästen

Handmata inte hästen, avslutar Sven Forsström sin bok. Genom att ge hästarna deras godis i form av morötter eller vad det nu kan vara på marken, golvet, i krubba eller hink, riskerar man inte att få nafsiga, pushiga och otrevliga hästar. Detsamma gäller vid utfodring i hagen. När hästarna fått sitt foder, stig inte tillbaka och gen dem, utan kör undan dem. Annars uppfattar de det som om du är underlägsen och lämnar fodret åt dem genom att vika undan. Mycket som vi inte tänker på i vårt beteende har en annan innebörd för hästen.

Egna rangstrider

Även om vi kan påverka vår egen rangstatus i förhållande till hästen, kan vi aldrig påverka deras inbördes uppgörelser. Många nya hästar i flokken kan få ta emot mycket stryk av sina nya "kompisar". Antingen får man acceptera det eller – om man är rädd att hästen ska skadas – sätta den i en flock där det går lugnare till. Oftast löser hästarna själva ranguppgörelserna. Det kan ta tid och man kan tycka synd om den häst som "mobbas". Ser man att hästen inte släpps fram till fodret, som till exempel många gamla hästar som kan köras undan av de yngre, då får man ta sitt ansvar och se till att de går i flockar där de behandlas väl.